

**БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ
СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС**

**ТАНИЛЦУУЛГА:
СУМУУДЫН ДОТООДЫН НИЙТ
БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ТООЦОО
2014 ОНД**

2015 оны 5 сар

ГАРЧИГ

Удиртгал	3
ДНБ-ний 2010-2014 оны гүйцэтгэл	4
1. Үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон ДНБ-ий гүйцэтгэл	5
2. ДНБ-ний тооцоо оны үнээр салбараар, эзлэх хувь	6
3. Сумуудын ДНБ-ний гүйцэтгэл	8
4. ДНБ-нд сумуудын эзлэх хувийн жин	9
5. Эдийн засгийн үйл ажиллагаа, салбараар	10
6. Сумуудын нэмэгдэл өртөг/хүснэгт/	11
7. Нэг хүнд ногдох ДНБ	17
8. Далд эдийн засаг	17
9. Дүгнэлт	18
10. Ашигласан материал	19

Удиртгал

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн(ДНБ)нь улс орны болон аймаг, сумын эдийн засгийн үйл ажиллагааны цар хэмжээг харуулдаг макро эдийн засгийн чухал үзүүлэлт юм.

ДНБ-ийг үйлдвэрлэлийн, эцсийн ашиглалтын, орлогын гэсэн 3 аргаар тооцдог. Нийт үйлдвэрлэлтээс завсрын хэрэглээг хасч нэмэгдэл өртгөөр тооцохыг үйлдвэрлэлийн; эцсийн хэрэглээ, хуримтлал, цэвэр экспортын нийлбэрээр тодорхойлохыг эцсийн ашиглалтын; хөдөлмөрийн хөлс, үндсэн хөрөнгийн хэрэглээ буюу үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, үйлдвэрлэл болон импортын цэвэр татвар, үйл ажиллагааны цэвэр ашиг, холимог орлого зэрэг орлогын элементийн нийлбэрээр тооцохыг орлогын арга гэж нэрлэнэ.

ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргын тооцоо нь эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар хийгддэг ба эдгээр эдийн засгийн салбарын үйл ажиллагаа нь ДНБ-д ямар хувь нэмэр оруулж байгааг харуулдаг.

ДНБ-ий эцсийн ашиглалтыг эцсийн хэрэглээ (өрхийн аж ахуйн, өрхийн аж ахуйд үйлчилдэг арилжааны бус байгууллагын, төрийн байгууллагын хэрэглээ), хөрөнгийн нийт хуримтлал (үндсэн хөрөнгийн, материаллаг эргэлтийн хөрөнгийн өөрчлөлт, үнэт зүйлс), экспорт, импортын үйл ажиллагаа гэсэн үндсэн хүрээ, холбогдох дэд хэсгүүдэд хуваагддаг.

Мөн эдийн засгийн бодит өсөлтийг үнийн өсөлтийн нөлөөллийг арилгасан буюу зэрэгцүүлэх үнээр үнэлсэн ДНБ-ий өөрчлөлтөөр тодорхойлдог. Эдийн засгийн орчин, салбарын бүтцэд гарах өөрчлөлт нь суурь оныг тодорхой давтамжтай өөрчлөх үндэслэл болдог.

ДНБ-ий судалгаа тооцоог:

- Малын ашиг шим, гарцын судалгаа, холбогдох тооцоолол
- Үйлдвэрлэгчийн үнийн судалдаа, жилийн тайлангийн тооцоолол
- Албан бус секторын тооцоог үндэслэн тооцож гаргасан болно.

Үндэсний нийт орлого (ҮНО) тухайн улсын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн шинээр бүтээсэн нийт нэмэгдэл өртгийн дүн байна. Аймгийн түвшинд ҮНО-ыг ДНБдээр гадаад эдийн засгаас орж ирсэн цэвэр орлого буюу эдийн засгийн харьяатаас орж ирсэн орлогоос харьяат бусад төлсөн зардлыг тусгах боломжгүй учраас зөвхөн үйлдвэрийн аргаар тооцож гаргав.

ҮСХ-ны даргын 2013 оны 11 дүгээр сарын 26-ны өдрийн 01/134 тоот тушаалаар баталсан “Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн болон Үндэсний нийт орлого тооцох аргачлал”-ын дагуу ДНБ-ны тооцоог жил бүр хийж аймгийн эмхэтгэл танилцуулгад оруулж байдаг.

2014 оны байдлаар хийсэн танилцуулга нь ДНБ-ний үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон үр дүнгүүдийг өмнөх онуудтай, салбараар зэрэгцүүлж гаргав. Энэ удаагийн судалгааны нэг онцлог нь сумуудын хөгжлийн үзүүлэлтүүдийг тооцох, сумдын эдийн засгийн өсөлтийг тодорхойлох, үнэлэлт дүгнэлт өгөхөд чиглэгдсэн сумын түвшинд анх удаа тооцож гаргасанд оршино.

ДНБ-ий 2014 оны гүйцэтгэл/урьдчилсан байдлаар/

ДНБ-ий 2014 оны гүйцэтгэлийг үйлдвэрлэлийн аргаар оны үнээр тооцсон.

ДНБ, оны үнээр

	2010	2011	2012	2013	2014
ҮЙЛДВЭРИЙН АРГААР ТООЦСОН ДНБҮТЭЭГДЭХҮҮН	82207.8	104679.0	137900.0	225500.0	230922.0
Өрчлөлт өмнөх оныхоос, хувиар					
		127.3	131.7	163.5	102.4

ДНБ, салбараар

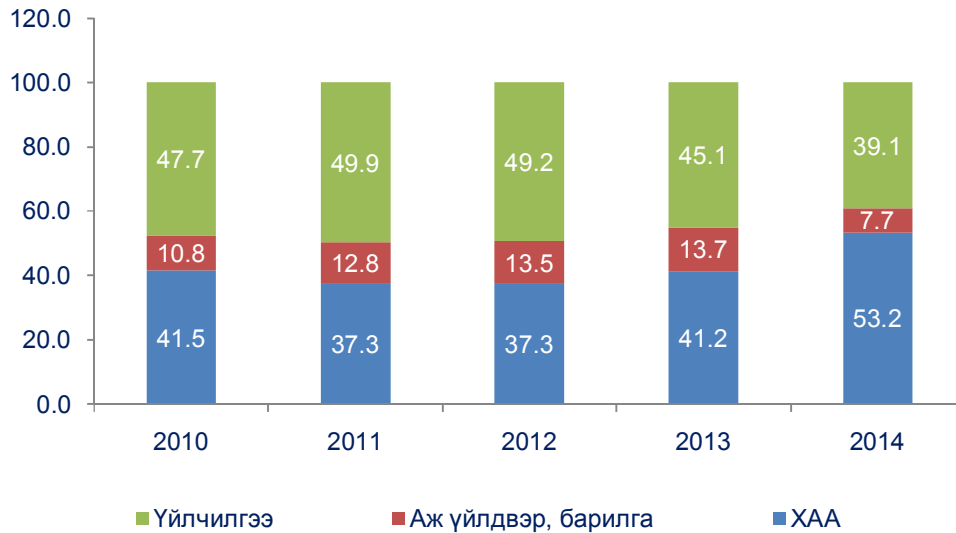
Үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон ДНБ оны үнээр 2014 онд 230921,9 сая төгрөгт хүрч, 2013 оныхоос 5422,0 сая төгрөг буюу 2,4 хувиар нэмэгдлээ.

ДНБ, оны үнээр, сая төг

Д/д	Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Онууд				
		2010	2011	2012	2013	2014
1	ХАА, ойн аж ахуй, ан агнуур	44944.5	53413.6	66990.8	92906.0	122920.1
2	Загас агнуур	-	-	-	-	-
3	Уул урхайн олборлох аж үйлдвэр	529.0	1050.1	1496.4	3157.0	1228.5
4	Боловсруулах аж үйлдвэр	1051.0	4988.6	5920.9	7216.0	5441.5
5	Цахилгаан эрчим хүч, хий усан хангамж	1439.1	2900.1	3941.9	4510.0	3008.5
6	Барилга	1287.0	3974.3	5234.3	7892.5	7997.0
7	Бөөний болон жижиглэн худалдаа	4567.3	18173.1	20280.0	28638.5	6755.4
8	Зочид буудал, зоогийн газар	344.3	781.0	1150.6	1353.0	958.0
9	Тээвэр, агуулахын аж ахуй, холбоо	2256.0	3007.2	3528.1	2451.0	2647.2
10	Санхүүгийн байгууллагууд	8160.5	12301.8	15327.3	10598.5	16849.4
11	Үл хөдлөх хөрөнгө түрээс, бизнес	2032.7	3875.3	4156.9	4510.0	815.8
12	Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах, нийгмийн даатгал	8287.6	10846.3	12644.5	18520.5	14455.8
13	Боловсрол	14618.3	21085.0	27883.2	30668.0	26905.7
14	Эрүүлийг хамгаалах, нийгмийн үйлчилгээ	18569.3	6437.3	10533.3	12177.0	16042.0
15	Нийтийн аж ахуй, нийгэм болон хувь хүнд зориулсан	213.4	366.3	511.8	902.0	4897.0
	Бүгд	108300.0	143200.0	179600.0	225500.0	230921.9
	Нэг хүнд ногдох ДНБ /Баян-Өлгий аймаг/мян.төг/	1220.6	1618.0	2003.8	2464.9	2478.6
	Нэг хүнд ногдох ДНБ /Монгол улс/мян.төг/	3562.6	4728.0	5876.8	6594.7	7089.3

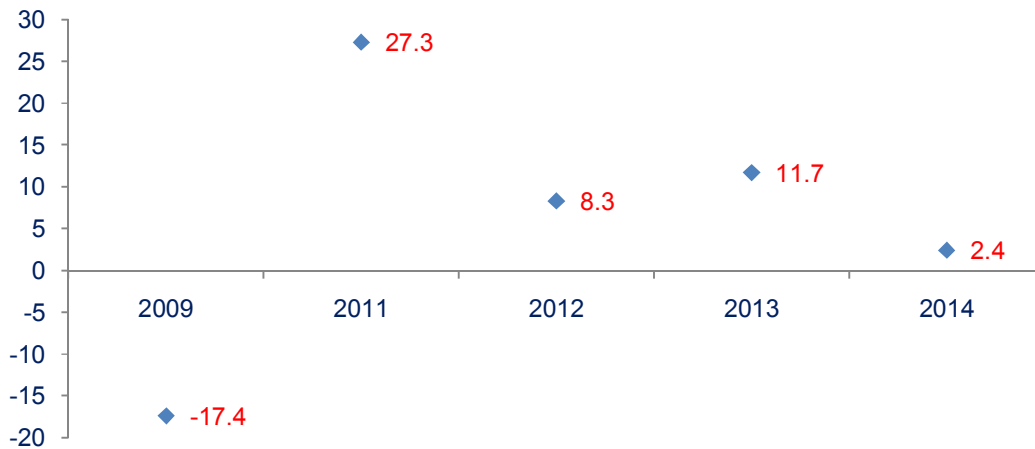
2014 онд хөдөө аж ахуйн салбарын нэмэгдэл өртөг 53,2 хувь, үйлдвэрлэлийн салбарынх 4,2 хувь, үйлчилгээний салбарынх 4,5 хувийг бүрдүүлж өмнөх оныхоос хөдөө аж ахуйн салбар 32,3 хувиар, барилгын салбар 1,3 хувиар, эрүүл хамгаалахын салбар 31,7 хувиар, банк санхүүгийн байгууллагуудын нэмэгдэл өртөг 59,0 хувиар нэмэгдсэн байна.

ДНБ, салбарын бүтэц, хувиар

Манай аймгийн хувьд 2014 онд хөдөө аж ахуйн салбарын эзлэх хувь ихэнх хувийг бүрдүүлж байгаа бөгөөд өмнөх оныхоос 12,0 пунктээр нэмэгджээ. Боловсролын салбар 11,7 хувийг, санхүүгийн салбар 7,3 хувийг, эрүүл хамгаалахыг салбар 6,9 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өөрчлөлт

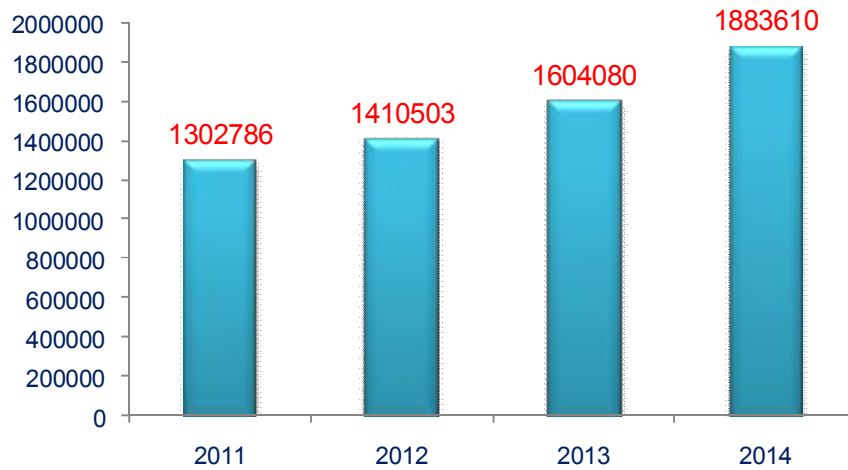

ДНБ-ий салбарын бүтэц, хувиар

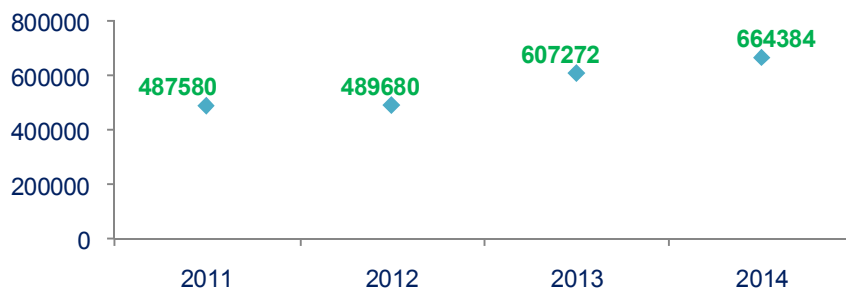
д/д	Эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбар	Урьд оноос өссөн буурсан	Онууд				
			2010	2011	2012	2013	2014
1	ХАА, ойн аж ахуй, ан агнуур	30014.1	41.5	37.3	37.3	41.2	53.2
2	Загас агнуур	-	-	-	-	-	-
3	Уул урхайн олборлох аж үйлдвэр	-1928.5	0.5	0.7	0.8	1.4	0.5
4	Боловсруулах аж үйлдвэр	-1774.5	1.0	3.5	3.3	3.2	2.4
5	Цахилгаан эрчим хүч, хий усан хангамж	-1501.5	1.3	2.0	2.2	2.0	1.3
6	Барилга	104.5	1.2	2.8	2.9	3.5	3.5
7	Бөөний болон жижиглэн худалдаа	-21883.1	4.2	12.7	11.3	12.7	2.9
8	Зочид буудал, зоогийн газар	-395.0	0.3	0.5	0.6	0.6	0.4
9	Тээвэр, агуулахын аж ахуй, холбоо	196.2	2.1	2.1	2.0	1.1	1.1
10	Санхүүгийн байгууллагууд	6250.9	7.5	8.6	8.5	4.7	7.3
11	Үл хөдлөх хөрөнгө түрээс, бизнес	-3694.2	1.9	2.7	2.3	2.0	0.4
12	Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах, нийгмийн	-4064.7	7.7	7.6	7.0	8.2	6.3
13	Боловсрол	-3762.3	13.5	14.7	15.5	13.6	11.7
14	Эрүүлийг хамгаалах, нийгмийн үйлчилгээ	3865.0	17.1	4.5	5.9	5.4	6.9
15	Нийтийн аж ахуй, нийгэм болон хувь хүнд зориулсан	3995.0	0.2	0.3	0.3	0.4	2.1
	Бүгд	5421.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Аймгийн Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний урьдчилсан тооцоогоор салбаруудын эзлэх хувийг дүгнэж үзвэл хөдөө аж ахуйн салбар давамгайлж нийт дүнгийн 53.2 хувийг эзэлж байгаа 2014 онд мал ахуйн салбарт малын тоо толгой 1 сая 883610 хүрч урьд оноос 17,4 хувиар өссөн, 664384 толгой төл бойжуулсан нь өнгөрсөн оноос 9.4 хувиар өссөн, 5164 толгой том мал зүй бусаар хорогдсон нь өнгөрсөн оноос 2.3 дахин бага байгаа нь нөлөөлж салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 12.0 пунктээр дээшилж өссөн байна. 2014 оны дотоодын нийт бүтээгдэхүүний тооцооны урьдчилсан гүйцэтгэлээр аж үйлдвэр, барилгын салбарын эзлэх хувь өнгөрсөн оноос 6,0 хувиар, үйлчилгээний салбарын эзлэх хувийг өнгөрсөн онтой харьцуулбал мөн 6,0 орчим хувиар буурсан нь төсвийн хөрөнгө болон орон нутгийн хөгжлийн сангийн санхүүжилтийн хэмжээ жил дараалан буурч, худалдаа үйлчилгээний салбар зогсонгүй байдалд орж, иргэдийн бодит орлого багассантай холбоотойгоор эдгээр салбарын нэмэгдэл өртөг бууруулалтай гарсан байна.

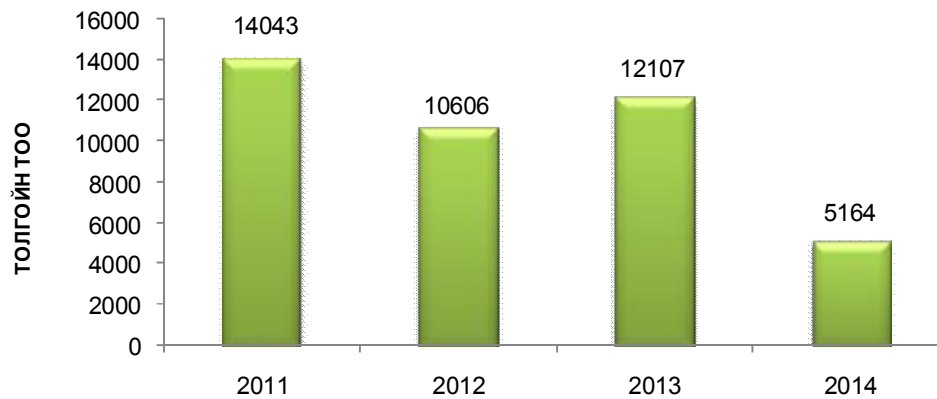
МАЛЫН ТОО ТОЛГОЙ

БОЙЖУУЛСАН ТӨЛ

ТОМ МАЛЫН ЗҮЙ БУС ХОРОГДОЛ

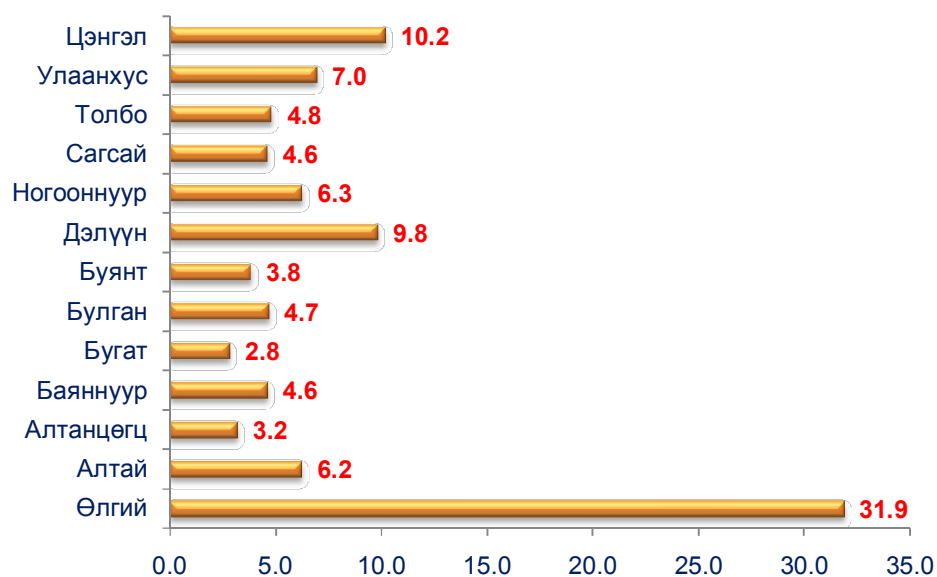

Сумуудын ДНБ-ний гүйцэтгэл

Хүснэгт 4. ДНБ, сумаар, оны үнээр, сая төг

№	Сумын нэр	НИЙТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
		ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	2014	2014
1	Өлгий	158638815.5	84996435.7	73642379.8
2	Алтай	19355773.9	4944274.6	14411499.3
3	Алтанцөгц	10259493.5	2879442.8	7380050.7
4	Баяннуур	15134498.5	4469782.4	10664716.0
5	Бугат	8725148.8	2176148.7	6549000.1
6	Булган	15198881.3	4365753.4	10833127.9
7	Буянт	12305837.6	3442936.1	8862901.5
8	Дэлүүн	34832669.5	12114186.5	22718483.0
9	Ногооннуур	20409541.6	5959151.8	14450389.8
10	Сагсай	14813322.4	4165321.3	10648001.1
11	Толбо	15544191.0	4425364.6	11118826.4
12	Улаанхус	23179762.9	7107469.7	16072293.2
13	Цэнгэл	42749063.8	19178780.8	23570283.0
ДҮН		391147000.2	160225048.6	230921951.6

Сумын ДНБ(оны үнээрх)-ий хэмжээ, эзлэх хувиар

Сумуудын ДНБ-нд эзлэх хувь , хувиар

№	Сумын нэр	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ	ДНБ-нд эзлэх ХУВЬ
1	Өлгий	158638815.5	84996435.7	73642379.8	31.9
2	Алтай	19355773.9	4944274.6	14411499.3	6.2
3	Алтанцөгц	10259493.5	2879442.8	7380050.7	3.2
4	Баяннуур	15134498.5	4469782.4	10664716.0	4.6
5	Бугат	8725148.8	2176148.7	6549000.1	2.8
6	Булган	15198881.3	4365753.4	10833127.9	4.7
7	Буянт	12305837.6	3442936.1	8862901.5	3.8
8	Дэлүүн	34832669.5	12114186.5	22718483.0	9.8
9	Ногооннуур	20409541.6	5959151.8	14450389.8	6.3
10	Сагсай	14813322.4	4165321.3	10648001.1	4.6
11	Толбо	15544191.0	4425364.6	11118826.4	4.8
12	Улаанхус	23179762.9	7107469.7	16072293.2	7.0
13	Цэнгэл	42749063.8	19178780.8	23570283.0	10.2
	ДҮН	391147000.2	160225048.6	230921951.6	100.0

Аймгийн ДНБ-ний гуравны нэг буюу 31,9 хувийг Өлгий сум бүрдүүлж, Цэнгэл сум 10,2 хувийг, Дэлүүн сум 9,8 хувийг, Улаанхус сум 7,0 хувийг эзэлж байна. Алтай сум хүн ам нутаг дэвсгэрийн хувьд томоохонд ордоггүй ч гэсэн ДНБ-ний 6,2 хувийг эзэлж байна.

ДНБ-д сумдын эзлэх хувийн жин

№	Сумын нэр	ДНБүтээгдэхүүний хэмжээ, мян төг	Дүндээ эзлэх ХУВЬ
1	Өлгий	73642379.8	31.9
2	Алтай	14411499.3	6.2
3	Алтанцөгц	7380050.7	3.2
4	Баяннуур	10664716.0	4.6
5	Бугат	6549000.1	2.8
6	Булган	10833127.9	4.7
7	Буянт	8862901.5	3.8
8	Дэлүүн	22718483.0	9.8
9	Ногооннуур	14450389.8	6.3
10	Сагсай	10648001.1	4.6
11	Толбо	11118826.4	4.8
12	Улаанхус	16072293.2	7.0
13	Цэнгэл	23570283.0	10.2
	ДҮН	230921951.6	100.0

Эдийн засгийн үйл ажиллагаа, салбараар, 2014 он

№	САЛБАР	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ		ЗӨРҮҮ	ДНБ-нд эзлэх ХУВЬ	2014/ 2013 %
		2013	2014			
1	ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	92906000.0	122920077.7	30014077.7	53.2	132.3
2	УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭР	3157000.0	1228482.6	-1928517.4	0.5	38.9
3	БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	7216000.0	5441330.3	-1774669.7	2.4	75.4
4	ЦАХИЛГААН, ХИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ,УС ХАНГАМЖ	4510000.0	3008525.8	-1501474.2	1.3	66.7
5	БАРИЛГА	7892500.0	7996993.4	104493.4	3.5	101.3
6	БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	28638500.0	6658687.7	-21979812.3	2.9	23.3
7	ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	1353000.0	958022.5	-394977.5	0.4	70.8
8	ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	451000.0	647165.7	196165.7	0.3	143.5
9	САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	10598500.0	18849416.6	8250916.6	8.2	177.8
10	ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	4510000.0	815754.4	-3694245.6	0.4	18.1
11	ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	20520500.0	14455783.7	-6064716.3	6.3	70.4
12	БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	30668000.0	26905667.8	-3762332.2	11.7	87.7
13	ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	12177000.0	16042016.8	3865016.8	6.9	131.7
14	НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	902000.0	4896953.5	3994953.5	2.1	542.9
ДҮН		225500000.0	230921951.6	5421951.6	100.0	102.4

**Нэмэгдэл өртөг,эдийн засгийн үйл ажиллагаа, салбараар, сумаар 2014 он
АЛТАЙ СУМ**

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	15146528.8	4407998.7	10738530.1
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	36578.0	22729.5	13848.5
БАРИЛГА	12775.0	7925.0	4850.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	40077.8	23763.6	16314.3
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	24855.3	15318.8	9536.5
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	23608.5	17295.1	6313.5
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	356918.8	43099.0	313819.8
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	326533.2	51988.2	274545.0
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2987087.9	265069.5	2722018.4
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	341725.5	77556.7	264168.8
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	59085.0	11530.5	47554.5
Дүн	19355773.9	4944274.6	14411499.3

АЛТАНЦӨГЦ

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	7977532.2	2332586.3	5644945.9
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	32069.4	25504.4	6565.0
БАРИЛГА	9195.0	5395.0	3800.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	38853.6	25154.8	13698.9
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	43450.7	27176.8	16273.8
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	61241.3	35103.2	26138.1
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	140182.9	23492.6	116690.3
ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2300.0	2280.0	20.0
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	264059.6	63644.7	200414.9
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	1103858.6	256642.0	847216.6
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	506329.6	61548.0	444781.6
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	80420.6	20915.1	59505.5
Дүн	10259493.5	2879442.8	7380050.7

БАЯННУУР

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	11427067.1	3325975.4	8101091.7
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	94801.2	77278.1	17523.1
БАРИЛГА	42300.0	31919.0	10381.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	354395.5	296996.1	57399.5
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	65176.0	40765.3	24410.8
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	47969.7	32882.9	15086.8
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	258229.8	35496.4	222733.4
ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	24080.0	18600.0	5480.0
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	278534.8	43103.3	235431.5
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2010915.6	462664.4	1548251.2
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	459799.3	87248.7	372550.6
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	71229.5	16852.9	54376.6
Дүн	15134498.5	4469782.4	10664716.0

БУГАТ

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	6815066.1	1640891.7	5174174.4
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	60623.1	40606.2	20016.9
БАРИЛГА	5840.0	2912.0	2928.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	121467.8	96476.0	24991.8
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	22659.7	20699.5	1960.2
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	12414.0	8724.2	3689.8
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	88198.3	31040.0	57158.3
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	265609.9	33235.1	232374.8
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	958274.5	222533.9	735740.6
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	310562.5	59200.5	251362.0
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	64432.9	19829.6	44603.3
Дүн	8725148.8	2176148.7	6549000.1

БУЛГАН

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	11588496.2	3377696.5	8210799.7
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	18602.2	15510.6	3091.6
БАРИЛГА	10659.0	5159.0	5500.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	264904.4	230849.5	34054.9
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	8640.0	6123.5	2516.5
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	25169.2	17789.6	7379.6
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	395093.4	41298.7	353794.7
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	324448.4	67545.1	256903.3
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2051994.2	445579.3	1606414.9
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	445959.5	144475.2	301484.3
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	64914.8	13726.4	51188.4
Дүн	15198881.3	4365753.4	10833127.9

БУЯНТ

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	10350610.1	3003751.2	7346858.9
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	9070.4	5064.8	4005.6
ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	18069.4	9537.5	8531.9
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	19179.2	19179.2	0.0
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	35417.7	25250.6	10167.0
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	163568.5	23858.1	139710.4
ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	10380.0	5900.0	4480.0
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	294830.1	38012.9	256817.2
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	991908.4	200115.9	791792.5
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	286783.0	62582.7	224200.3
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	126020.8	49683.2	76337.6
Дүн	12305837.6	3442936.1	8862901.5

ДЭЛҮҮН

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	22378822.6	6536234.1	15842588.4
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	86086.1	67211.2	18874.9
БАРИЛГА	26980.0	22883.6	4096.4
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	4756563.0	4368463.9	388099.1
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	239581.7	67942.1	171639.6
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	56988.5	43303.2	13685.3
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	368445.0	29501.9	338943.1
ҮЛ ХӨДЛӨХ			
ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	56974.2	46882.0	10092.2
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	452840.7	127129.1	325711.6
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2555012.2	611489.9	1943522.3
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	3676237.4	142068.3	3534169.1
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	178138.2	51077.2	127060.9
Дүн	34832669.5	12114186.5	22718483.0

НОГООННУУР

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	15236066.7	4436967.9	10799098.8
УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭР	448000.0	269000.0	179000.0
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	5638.0	4400.0	1238.0
БАРИЛГА	27000.0	17440.0	9560.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	249946.3	200030.5	49915.8
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	2000.0	1250.0	750.0
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	41693.7	29066.8	12626.9
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	407946.2	53960.3	353985.9
ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	26580.0	12334.0	14246.0
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	457101.2	88233.5	368867.7
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2630342.2	662219.3	1968122.9
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	766130.2	170225.6	595904.6
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	111097.2	14024.0	97073.2
Дүн	20409541.6	5959151.8	14450389.8

САГСАЙ

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	11961346.1	3476946.5	8484399.6
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	27737.8	22255.8	5482.0
БАРИЛГА	17016.0	12256.0	4760.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	152456.9	119576.6	32880.3
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	17600.0	11050.0	6550.0
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	6276.1	3816.2	2459.9
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	207784.2	25311.0	182473.2
ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	747.0	747.0	0.0
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	310084.3	40488.0	269596.3
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	1610350.7	346618.9	1263731.8
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	428192.2	89923.9	338268.3
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	73731.1	16331.4	57399.7
Дүн	14813322.4	4165321.3	10648001.1

ТОЛБО

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	12831263.0	3740353.1	9090910.0
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	118190.6	54848.6	63342.0
БАРИЛГА	8229.1	8029.1	200.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	131957.4	126610.2	5347.2
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	143749.0	40765.3	102983.8
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	9414.0	5724.2	3689.8
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	207794.0	22618.9	185175.1
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	320705.4	41974.6	278730.8
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	1265648.6	273159.8	992488.8
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	415368.5	96989.7	318378.8
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	91871.4	14291.2	77580.2
Дүн	15544191.0	4425364.6	11118826.4

УЛААНХУС

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	19364592.6	5739148.3	13625444.3
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	20615.3	12883.3	7732.0
БАРИЛГА	10179.0	7449.0	2730.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	426493.7	306011.0	120482.7
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	1686.5	966.5	720.0
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	18828.0	11448.4	7379.6
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	334023.9	59758.3	274265.6
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	355484.1	73189.2	282294.9
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	2314200.8	692622.3	1621578.5
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	271972.8	175432.3	96540.5
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	61686.2	28561.1	33125.1
Дүн	23179762.9	7107469.7	16072293.2

ЦЭНГЭЛ

Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	24150214.0	7209330.6	16940883.4
УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭР	13899978.6	10455651.7	3444326.9
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	162375.2	118843.5	43531.7
БАРИЛГА	9846.0	9846.0	0.0
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	505147.0	450638.5	54508.5
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	6721.9	6071.9	650.0
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	51107.7	34791.0	16316.7
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	494428.3	42350.7	452077.6
ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	52406.0	41046.0	11360.0
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	351174.6	66019.3	285155.3
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	3065664.5	744191.6	2321472.9
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	568561.4	152305.0	416256.4
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	173741.7	131706.1	42035.6
Дүн	42749063.8	19178780.8	23570283.0

ӨЛГИЙ

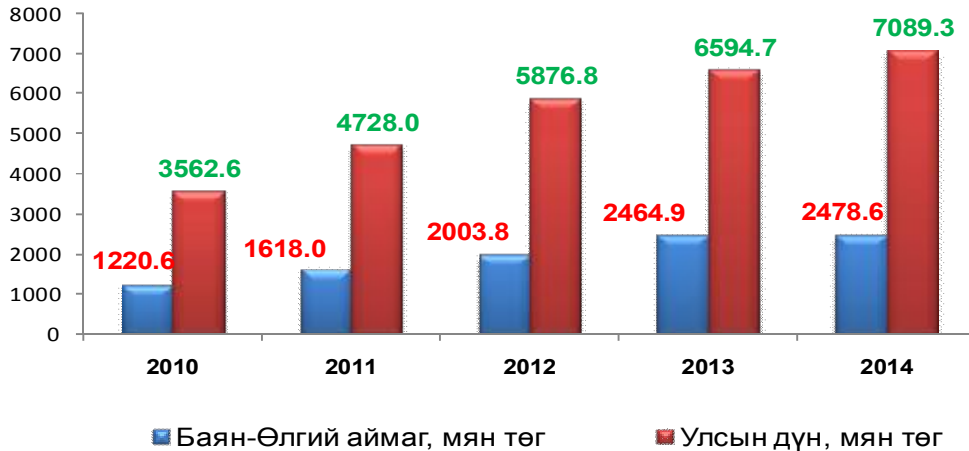
Салбар	НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ	ЗАВСРЫН ХЭРЭГЛЭЭ	НЭМЭГДЭЛ ӨРТӨГ
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, АН АГНУУР, ОЙН АЖ АХУЙ	3970318.6	1049966.0	2920352.6
УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭР	2447143.3	1218660.7	1228482.6
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР	3448370.2	1790848.4	1657521.8
ЦАХИЛГААН, ХИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ,УС ХАНГАМЖ	6990920.2	3982394.4	3008525.8
БАРИЛГА	29167783.9	21254805.6	7912978.3
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА, ГЭР АХУЙН ,БАРААНЫ ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	48349427.6	42402100.4	5947327.2
ЗОЧИД БУУДАЛ,ЗООГИЙН ГАЗАР	1546466.8	974951.2	571515.6
ТЭЭВЭР, АГУУЛАХЫН АЖ АХУЙ, ХОЛБОО	1555183.2	1059265.4	495917.8
САНХҮҮГИЙН ГҮЙЛГЭЭ ХИЙХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	17829127.8	1177752.0	16651375.8
ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ,ТҮРЭЭС,БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	662789.3	237409.7	425379.6
ТӨРИЙН УДИРДЛАГА, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, АЛБАН ЖУРМЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	13864179.4	2487539.6	11376639.8
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	15805001.4	3352316.9	12452684.5
ЭРҮҮЛ МЭНД,НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	10415989.2	2773154.9	7642834.3
НИЙГЭМ ,БИЕ ХҮНД ҮЗҮҮЛЭХ БУСАД ҮЙЛЧИЛГЭЭ	2586114.6	1235270.5	1350844.1
Дүн	158638815.5	84996435.7	73642379.8

НЭГ ХҮНД НОГДОХ ДНБ-НИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Нэг хүнд ногдох ДНБ 2014 онд оны үнээр 2478,6 мян.төгрөгт хүрч, 2013 оныхоос 0,6 хувиар, 2010 оныхоос 2,0 дахин нэмэгдсэн байна. Улсын хэмжээнд 2014 онд нэг хүнд ногдох хэмжээ 7089,3 мянган төгрөгт хүрсэн бол манай аймгийн ДНБ улсын дундажтай харьцуулахад 35,0 хувийг эзэлж байна.

Зураг 3. Нэг хүнд ногдох ДНБ-ий хэмжээ, мян.төг

ДАЛД ЭДИЙН ЗАСАГ

Үндэсний тооцоонд хамрагдаагүй нуугдмал, хууль бус, албан бус үйл ажиллагаа, өөртөө зориулсан өрхийн хэрэглээний үйлдвэрлэл болон мэдээллийг бүрэн цуглуулж чадахгүй байгаагаас шалтгаалан албан ёсны мэдээллээс орхигддог үйл ажиллагааг нийтэд нь далд үйл ажиллагаа гэж нэрлэдэг бөгөөд тэдгээрийг үндэсний тооцоонд хамруулахыг далд эдийн засаг (ДЭЗ)-ийг тооцох гэж ойлгож тодорхойлдог.

Далд эдийн засгийн үйл ажиллагааны онцлогийг тусгасан дараах 7 талбарыг (N1-N7) авч үздэг.

N1. Бүртгэгдээгүй үйлдвэрлэгчид: Татвар, НДШ төлөхөөс зайлсхийж, бүртгүүлээгүй үйлдвэрлэгчид

N2. Хууль бус үйлдвэрлэгчид: Биеэ үнэлэх, хулгайлсан зүйлс борлуулах, мансууруулах бодис худалдах, үйлдвэрлэх, тээвэрлэх, барааг хууль бусаар хил давуулах, зөвшөөрөлгүй хуулбарлан борлуулах, мөрийтэй тоглоом зэрэг үйл ажиллагаа хамаарна.

N3. Бүртгүүлэх шаардлагагүй үйлдвэрлэгчид: Өөрийн эцсийн хэрэглээнд зориулж үйлдвэрлэл явуулж байгаа болон хувьдаа орон сууц барих, засварлах үйл ажиллагаа орно.

N4. Судалгаанд хамрагдаагүй, бүртгэлтэй хуулийн этгээд: Хуулийн этгээд нь бүртгэгдсэн хэрнээ БРС болон ААН-ийн судалгаанд хамрагдаагүй, орхигдсон, түүнчлэн БРС-д бүртгэгдээгүй, үзүүлэлтүүд нь шинэчлэгдээгүй буюу буруу байгаа хуулийн этгээд энэ талбарт хамарна.

N5. Судалгаанд хамрагдаагүй бизнес эрхлэгч: БРС-д хамрагдаагүй бизнес эрхлэгчид /БРС-д зарим төрлийн бизнес эрхлэгчдийг бүртгээгүй байдаг/, чөлөөт уран бүтээлч, зохиолч, тамирчид зэрэг бизнес эрхлэгчид хамаарна.

N6. Мэдээллийг буруу өгсөн үйлдвэрлэгчид: Орлогын татвар болон НӨАТ, НДШ төлөхөөс зайлсхийхийн тулд орлогоо дутуу мэдээлэх эсвэл зардлаа илүү тайлагнадаг үйлдвэрлэгчдийг энд хамруулна.

N7. Бусад

ДҮГНЭЛТ

2010 оноос манай улсын эдийн засаг тогтворжиж, ДНБ-ий бодит хэмжээ 2011 онд 17.5 хувийн өсөлттэй гарч байсан бол 2012 онд 12.4 хувь, 2013 онд 7.6 хувь, 2014 онд орон даяар үргэлжилж буй санхүү эдийн засгийн хүндэрэлээс шалтгаалан урьдчилсан байдлаар 2.4 хувийн өсөлттэй гарлаа.

Үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон ДНБ оны үнээр 2014 онд 230.9 тэрбум төгрөгт хүрч өнгөрсөн оноос 5.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж 2.4 хувиар өссөн. 2013 онд 225.4 тэрбум төгрөгт хүрч, 2012 оныхоос 45.9 тэрбум төгрөг буюу 25.5 хувиар нэмэгдсэн.

Салбаруудын нэмэгдэл өртгийн хэмжээг 2013 оныхтой харьцуулахад хөдөө аж ахуйн салбар 53.2 хувь, аж үйлдвэр, барилгын салбар 7.7 хувь, үйлчилгээний салбар 39.1 хувийг эзэлж, аж үйлдвэр, барилга, үйлчилгээний салбарын нэмэгдэл өртөг өнгөрсөн онтой харьцуулахад 6.0 хувиар буурсан байна.

Уламжлалт ХАА-н салбарын эзлэх хувь өндөр байгаа нь тухайн бус хамгийн хоцрогдолтой ба эдийн засгийн хувьд чадамж султай бүс гэж тооцогдохоор байгаа юм. ХАА-н салбар байгалийн, цаг агаарын байдлаас шууд хамааралтай ба ДНБ 69.1-53.4 хувийг үйлдвэрлэж байгаа нь тухайн бүсийн эрсдэлийн хэмжээ хамгийн их байгааг харуулж байна. Үр өгөөж ихтэй салбарын хувийн жин хамгийн бага байгалиас шууд хараат бэлчээрийн мал аж ахуйн голлох үүрэгтэй байна. ДНБ, түүний бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн тооцооны үндэслэлийг улам сайжруулж, хамрах хүрээг өргөжүүлж, үндэсний тооцооны аргуудын өргөн хэрэглэж, салбар тус бүрийн эзлэх байр суурийг зөвөөр үнэлэх.

Далд үйлдвэрлэл, хууль бус үйлдвэрлэл, албан бус хэвшлийн үйлдвэрлэл, өөрийн эцсийн хэрэглээний өрхийн үйлдвэрлэлд дүн шинжилгээ хийж ДНБ-ний тооцоонд бүрэн хамруулах. Аж ахуйн нэгжүүдийн ДНБ-ний тооцоог гол төлөв жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан балансын үзүүлэлтүүдийг ашиглан тооцож байгаа тул тайлан балансын үндэслэлийг сайжруулах үүднээс мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж тайлангийн бодит байдалд тавих хяналтыг улам эрчимжүүлэх. Зарим аж ахуйн нэгжүүд татварын дарамтаасаа шалтгаалан үйлдвэрлэл үйлчилгээг далд замаар аль болох тайлан тэнцэлд тусгахгүйгээр явуулахыг завддаг нь өнөөгийн нөхцөлд байсаар байна. Үүнийг мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж илрүүлэн ДНБ-ний тооцоонд хамруулж чадвал нэмэгдэл өртгийн өсөлтөнд зохих ахиц гарна.

Ашигласан материал

1. Монгол улсын статистикийн эмхэтгэл 2000-2013 он
2. Баруун бүсийн хөгжил нэг суурин-нэг бүтэгдэхүүн 2008 он
3. Баян-Өлгий аймгийн статистикийн эмхэтгэл 2010-2014 он
4. Баян-Өлгий аймгийн хөдөө аж ахуйн салбын танилцуулга 2010-2014 он
5. Бүсчилсэн хөгжлийн өнөөгийн байдал, үзэл баримтлал 2009 он
6. Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил ҮСХ УБ хот 2010 он
7. Шинжилгээ, судалгааны ажил хийхэд ашиглах гарын авлага, зөвлөмж
ҮСХороо УБ хот 2010 он
8. Баян-Өлгий аймгийн хөгжлийн хөтөлбөр, төлөвлөгөө 2010-2021 он
Аймаг хөгжүүлэх зөвлөл 2010 он
9. Цахим хуудаснууд: ҮСХ, Монгол банк, ХНХЯ,
Төрийн байгуулагуудын сайт, www.1212.mn

_____ о О о _____